

2. 8. 1946

Turister, akta er!

De svenska hotellen är för få och för dåliga. Det fick vi veta alldeles nyligen av vicepresidenten i American Overseas Airlines J. Stanton. Tyvärr har han rätt. Vårt bostadsprogram måste med allvar uppmärksammas också hotellbristen.

Men turistväsendets rimliga krav kommer inte att vara tillfredsställda endast genom ökat antal hotellrum, som möjliggör att sängplats kan beredas alla behövande. Att standarden i fråga om byggnader och inredningar höjs är inte heller nog. Det finns andra påfallande brister, som måste verka avskräckande på dem som överväger att som turister besöka Sverige.

Först och främst är kommunikationerna alltför illa skötta. En eftersläpning från kriget gör sig gällande och har inte kunnat övervinnas. Det är begripligt, då det gäller sådant som bristen på lok och vagnar, men det är inte försvarligt då det gäller mentaliteten hos dem som svarar för kommunikationsmedlen. Alltför verktyg är det på sina håll som om det borde uppfattas som en nåd att få en plats på ett tag eller en buss eller ett flygplan och som en oförsynhet att ifrågasätta, att tidtabellen skulle följars. Att en betalande gäst skall vänta tillmötesgående och betjänas, har vi under krigsåren alldeles glömt bort. Erfarenheterna från sommaren är inte gynnsamma. Det har väl aldrig någonsin under fredstid i så relativt stor utsträckning förekommit att tåg-föresningar varit reguljära företeelser eller att bagage kommit bort eller att sålda sopplattor inte effektuerats o. s. v. som just i år. Främmande turister måste i sitt stilla sinne ofta ha sagt sig, att Sverige skulle behöva en Mussolini som satte tågen i gång — för den insatsen skaffade sig ju Italiens diktator icke förtärlig popularitet bland amerikaner och engelsmän och svenskar med för den delen. Låt oss söka klara den här saken utan en Mussolini!

När turisterna vandrar smält kolerisk från tåget och när han efter många om och men kanske lyckats få ett dåligt hotellrum, konfronteras han med den svenska restaurangen. Den har sedan länge sina obegärliga, flitigt uppmärksade av en abberdligt lagstiftning, som det tycks vara omöjligt att rucka på ens i någon enda detalj. Vad som kunde krävas vore emellertid en människovärdig mentalitet hos krö-

gare och servitörer. Men också här består och förskräcker krigets spår. Det är faktiskt svårt att på t. ex. hela vår västkust hitta någon enda restaurang, där gästerna blir kontinentalt bemöta. Möjligen ligger orsaken i personalens kvalitet. Under krigsåren har hovmästarämbetsmännen inte fått den uppfostran utomlands som de så väl behöver och i stället levit sig in i sin svenska funktion som uppsyningsmän och utkastare. Krögarna har blivit bortskämda av överflödande inkomster utan skyldighet att hålla den kvalitet och visa den generositet, som var självklar före ransoneringarnas tid. Ett extra bekymmer torde också ha vållats av bristen på arbetskraft, som på många håll tycks ha nödgat restaurangerna att anställa personal utan fackkunskap och vana.

Faktum kvarstår att det inte varit roligt att vara turist i Sverige sommaren 1946. Från detta gudabenedade land har en effektiv avskräckande propaganda bedrivits, som torde sätta spår under många kommande år. Det har inte varit nödvändigt med ett så dåligt resultat. Våra materiella resurser har visserligen varit begränsade av knapphetens kalla stjärna, som inte går att beveka. Men räkningmentaliteten och ogästvänligheten har inte varit nödvändig.

Skandal i rådhusrätten

Generaldirektören Richert har all anledning att stå till svars för den efterlätenhet som möjliggjorde fru Barteis spionage på svenska legationen i Berlin, där Richert var chef anno dazumal. Men när han skall vittna vid rådhusrätten har han, liksom alla andra medborgare, rätt att räkna med åtminstone några lita hänsyn. Han kom kl. 11.15 till vänta hela dagen utan att bli hörd och när klockan blev 22 skickades han hem med tilläggsatt komma tillbaka någon annan dag. Då måste han också komma kl. 11, vänta hela dagen, såndas hem kl. 22 etc. Det vill säga om rådhusrätten inte gör undantag just för honom. Det är nämligen alldeles riktigt som Stockholms-Tidningen skriver i dag, att hans fall ingående är något undantag utan snarare regel.

Förhållandena vid Stockholms rådhusrätt är närmast skandalösa i detta hänseende åtminstone då det gäller handläggningen av större mål. Det sålloas på mest hänsynslösa sätt med vittnens tid. Medan parterna och de tre domarna, som a. a. har sitt jobb i rättssalen, håller på med det, kan en lång rad arbetande människor få sita och spoliara hela dagen i onyttig väntan. Det har blivit värre, sedan man börjat söka sig på att förverkliga sina processformer, som i rådhusrättens regi ter sig som ett stort fiasko. Skall den över huvud taget kunna genomföras för domstolarna lov att lägga i dagen andra egenkapar än sådana administrativt oskicklighet som tar sig ett markant uttryck i det sätt varpå Stockholms rådhusrätt behandlar medborgare som instämns för att fullgöra sin medborgerliga vittnesplikt.

PROF. OLOF KINBERG

mobileras av Expressen som befinner sig i argumentdöda mot AB i frågorna om brott och straff. Vi erkänner prof. Kinberg som en skicklig, uppslagsrik och högtintad läkare och forskare inom psykiatri. Som filosof är han däremot inte någon auktoritet. Inte heller som sociolog. Hans

Räknetrollerier med rekordmaskin

Eniac löser på 130 timmar problem motsvarande räkning på 17 miljoner sidor papper

Med vilka mödor måste inte mänskligheten ofta arbeta sig framåt steg för steg under oändligt låmlid! Hur många geniala tekniska idéer har inte fått vila under årtionders och seklers lopp, därför att det inte genast varit tekniskt möjligt att utföra dem i praktiken! Redan i slutet av 1800-talet fann den store universalisten Leibniz de principer som kom att ligga till grund för nutidens första multiplikationsmaskiner. Han fann inte bara på papperet principen med kugghjul som vreds runt och magasinerade ett visst inslaget tal lika många gånger som talet var, han byggde också maskinen.

Men det var inte möjligt med den tidens teknik att nå en fullkomligt defri funktion... och det bör ju en räkne maskin ha. Leibniz' snällrika uppfinning fick därför ligga till sig i 150 år, innan idén på 1800-talet kunde utnyttjas kommersiellt... nu genom den franske försäkringsdirektören Thomas.

HUR SKULLE då inte Leibniz häpnat, om han från sin matematiska himmel kunde skåda ned på våra dagars rekord — den stolta Eniac (Electronic Numerical Integrator and Computer)!

Teknikens första räkne maskin kunde man ställa på ett bord och lyfta med en hand. Enac väger 30 ton och står i en särskild, luftkonditionerad och ljudisolerad sal i staden Aberdeen i Pennsylvanien; salen mäter 9x15 meter. Maskinen byggdes 1943-45 för lösning av invecklade räkneproblem för de amerikanska bombflygerna och artilleriets räkning. Något tidigare hade den amerikanska flottan skaffat sig en vidunderligt räkne maskin, närmast för att lösa s. k. differentialekvationer, vilka är av utomordentlig betydelse i fysik och teknik. Flottans aggregat har ännu större dimensioner än Eniac och väger 100 ton men kan ej tillåta i fråga om funktionen. Enac är exempelvis beträffande multiplikation ända till 1.000 gånger så snabb som sin föregångare! Något tilläggslävis liknande har aldrig fört blivit skildat.

HUR INVECKLAD den nya maskinen är kan må se sig, arbetar den i grunden på samma sätt som vi när vi utför en kalkyl. Först skall talen matas in. Det kan vara fråga om exempelvis multi-

uppfattning, att straffet inte har någon allmän moralbildande effekt är ingenting annat än en hypotes, stridande mot all erfarenhet. Den måste bevisas innan hela strafflagen uppgås. Och när hr Kinberg påstår, att teorin om strafflagens moralbildande effekt består i

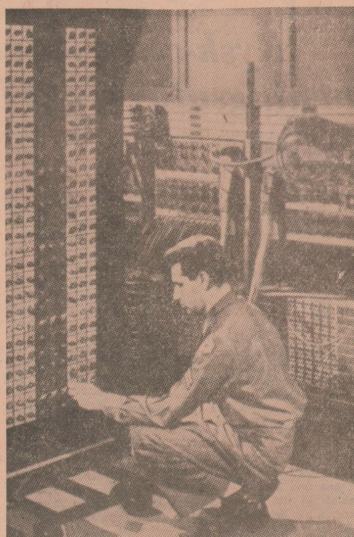
förlegade rättförelsefika spekulationer som saknar sitt verkliga psykologiska och i verkliga grundgrund kunskap om de verkliga orsakerna till att somliga människor begår brottliska gärningar.

pratar han i mössan. Teorin är inte ett halvslek gammal. Inte heller kan den vara sig styrkas eller vederläggas genom utredning av orsakerna till "att somliga människor begår brottliska gärningar". Det gäller ju här frågan varför de stora flertalet inte begår sådana, var vi får vår moral från med andra ord. Här tarvas grundliga sociologiska undersökningar, innan sammanhangen klarlagas. Läkaren har icke särskilda förutslutningar för sådana, han må vara hur stor överdängare som helst på psykiatri. Man måste veta mer än både prof. Kinberg och författaren i Expressen. Tyvärr vet vi på nuvarande stadium endast ytterst lite på detta viktiga område.

Till dess går det inte an att avfärda antagandet att strafflagen har en allmänt moralbildande effekt, vilket är dess egentliga funktion. Att straffet avser att vedergälla är ett för länge sedan övergiven föreställning, som blott kväver i sådana tankar som Expressens om att det är "orätt" att ådöma en person straff därför att han är mindre "tillräckligt" — vad som nu menas med det. I sitt senaste uttalande har Expressen fått för sig att straffets uppgift är att förbättra. Det låter vackert, men tro någon att en människa, som begått brott, blir bättre i fängvårdsanstalterna? Men det är där som Expressen i förbättrande syfte vill placera de "tillräckliga" delinkventerna. Förbättringsplanen leder i själva verket till absurditeter. Att det skulle vara juristernas uppfattning i gemen att "straff är ett sätt att förbättra" mot brott" tror nog inte prof. Kinberg själv. Det är bara demagogiska ordubblor. Sanningen är nog den att

Av
Josef
Almqvist

Ett litet avsnitt av 30-tons Eniac världens världigaste räkne maskin.

plikation av 8.234.751.603 och 3.564.902.147. Operatören har då markerat talen genom att på specialtryckta kort av tunn kartong stansa hål som motsvarar siffrorna — hål på en viss plats av kortet betecknar 8, hål på en annan plats betecknar 2, o. v. s. När dessa stansade kort matas in i maskinen, framkallas elektriska impulser... olika alfletter hälsas läge. På så sätt slås det ena talet in i en "akkumulator", det andra talet in i en annan (samtanlagt har maskinen 20 akkumulatörer). Därefter trycker operatören på en multiplikationsknapp och maskinen börjar arbeta. Den gör som vi arbetar i etapper med enheter för sig, tiotal för sig, hundratal för sig, etc., sammanfattar till sist resultatet och trycker svaret på en pappersremsa.

Skilnaderna mellan maskinen och oss ligger i olika takt. En hyggig räkare behöver väl fem, sex minuter för att få fram resultatet av vår antagna multiplikation, från det att talen blivit noterade på papperet. An Eniac? Ja, när väl talen blivit inmatade, tar det för Eniac 1/360 sekund att göra multiplikationen. Hade det gått att addera talen skulle maskinen ha klarat proceduren på 1/3.000

straffet betyder mycket lite för den som drabbas av det, men mycket för alla de andra. Den straffade blir mer eller mindre en martyr för samhällsordningen.

LULU

I en ledande artikel i Dagens Nyheter skildrar prof. H. Tingsten två förutvarande vänner och meningsfränder, stateråden Vougt och Myrdal. Framställningen är levande och intressant. Hr Vougt skildras först som en generalpotta, varefter det meddelas att hr Myrdals "fel som politiker är delvis den samma som hr Vougt, men de har en subtilitet och fulländning som icke saknar behag". Hr Myrdal får veta att han är egoistisk, maktlysten, egenkär och opålitlig. Med kongenial inlevelse i sinnet omhåller historieberättaren att växlingen av åsikter dock icke är det som främst kännetecknar hr Myrdal. Snarare är det begäret att leka med flera åsikter på en gång.

Man påminnes inför dessa prestationer om den charmantaste Lulu i Wedekindes skådespel, som på en gång in tog supé med tre herrar i skilda restaurangrum; genom sin livlighet och tjuskraft lyckades hon — trots det mygiska springandet in och ut — göra dem alla beläma. Tyvärr har icke hr Myrdal alldeles samma möjligheter; ett statsrådsk uttalande omges med en paus som begränsar handlingsfriheten. Men hr Myrdal kan inlägga något av Lulus teknik i ett och samma föredrag; man förmlär blott en vis ord för att entusiasmen icke skall tro att han menar allvar, dels för att de invidiga skall tro att han alltför mycket menar allvar. Hr Myrdals ålskvardhet har emellertid sina gränser. Den behållning han ålsäger sig — och som är förfärligt att tänka på — är att han är en av den tidiga arbetarrörelsens agitatorer som efter ett fåfångt försök att driva bästgående hamnarbetsare utbrust: "HÅ! Käften, djåkla busar, när man vill hjälpa er". Hr Myrdal är ej en kritisk uttalar eller sådant. Men tanken måste ofta sväva bakom hans professionellt varma leende.

sekund. Så ofattbart snabbt arbetar de elektriska impulserna, styrda av Eniacs summa 18.000 radiadorer. Även beräkning av logaritmer och trigonometriska funktioner klarar maskinen i bliztrande takt. Man kan fråga sig om tekniken verkligen har någon användning för sådana rekordprestationer. Är detta inte bara kuriosas? Nej, absolut inte. Med maskiner som Eniac kan man nu lösa praktiska problem av allra högsta vikt. Man bör nu lyckas att reda upp ingenjörstekniska ekvationer, som i decennier fått ligga i forskarens skrivbordslådor, emedan det överstigit mänsklig förmåga att beräkna svaren.

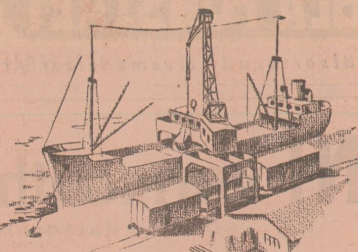
Den OINVIDIGE kan knappast föreställa sig, vilket enormt, ja, man kan nästan säga vanvettigt arbete det skulle innebära att t. ex. på förhand räkna ut effekten av en gasturbin — en sådan förbränningsmaskin som användes i nutidens snabba reaktionsplan med fartar på upp till 1.000 km. per timme. Faktorens är så många och det hela så komplicerat, att ingenjörerna tillhålla har måst avstå från exakta beräkningar. De har i stället fått experimentera sig fram till olika slag av konstruktioner; en ny turbin kan gott kräva 2.000 försöksmodeller innan man nått ett resultat som står sig. Kostnaderna under tiden kan stiga till miljoner.

På liknande sätt är det, när det gäller att räkna ut luftmotstånd och hämplinga vingformer vid flygning med högre än ljudets hastighet (fart över 1.225 km/tim.). Amerikanen Allen Ross har gjort en uppskattning av vad detta s. k. aerodynamiska problem skulle kräva vid vanligt arbete med penna och papper. En god räkare skulle med 8-timmarsdag få hålla på i cirka 250 år och använda 17 miljoner kvadrattums papper enbart för att lösa den viktigaste hitörande grundekvationen. Eniacs anses kunna göra motsvarande arbete på ungefär 130 timmar. Härtill kommer då tiden för själva inmatningen av de tal maskinen skall behandla. I praktiken finns operatörerna kanske göra skiftarbete och man kunde då på någon månad få ett besked som man eljest kunde få blott genom experiment för miljoner kronor med ständigt nya flygplanmodeller i vindtunnlar under ständigt nya försöksbeställningar.

TILL S VIDIARE gör man inte så långvariga arbeten med Eniac. Konkurrensen om maskinen är fruktansvärd. Fysiker vill ha den för att kalkylera atomenergi och ultrakorta radiovågor. Astronomerna har så många problem, att de skulle kunna hålla en egen Eniac i gång jämt och ständigt trots maskinens avsevärt ökande obelästen. Meteorologer ser i Eniac en maskin som för första gången i forskningens historia skall kunna sluka världens samlade ordböcker förord av värderlekdata och kanske fastställa, om det finns möjlighet att beräkna vädret på lång sikt. Och slutligen är det ju i den amerikanska arméns regi som Eniac har kommit till — den skall därför göra tjänst även vid militära beräkningar.

Trolden får man besluta sig att snart bygga fler maskiner av samma slag. Detta är inte värre problem än att även vårt lilla land skulle kunna klara saken. Eniac har nämligen inte kostat mer att bygga än 49.000 dollar — ungefär 1.600.000 kronor. Det är ett av de mest påkostade rekorderna i samband med denna rekordkapelse.

REMBOURSER

STOCKHOLMS ENSKILDA BANK
AKTIEBOLAG